

atellen, serien
n een leven,
wijd. Daarbij
oordwijk, een
ar vele jon-
n en leiding
an de vader-
ede gekomen
van Verwey.
t Verwey mis-
niewere lite-
re letterkunde
ge publicaties
vertegenwoor-
deare, Milton,
als anderen,
de Régulier,
het door een
id van arbeid
k te kort is,
in dien arbeid

in een samen-
ten, die Ver-
werken voor

in de richting,
open, 't best
n van „maat-
k toch, in de
anhangen van
en is, de in-
den dichter
en kwam tot
id, buiten alle
om. Het puur-
entroeuring en
beginsel van
blijkt uit z'n
ee", „Sonnet“.

de dichterschap,
lew van in-
re-Gidsredacte-
aren van vol-
zich uitte, (in
jn inzicht ver-
in het weer-
en niet meer
oonheid, maar
buiten, doch
ocht dus naar
der dingen en
ter, een, zoo
dan toch in
van het
riëntering, en
Zelf heeft hij
akteristiek aan-
uwe Nederland-
de woorden:
d tot het leven
het leven te
. En wil men
ting hem van
stijk zien, dan
gedichten van
De Koopman",
verzen van de
uwe tuin" ed-
nde betekenis
gebaseerd op
de gebonden-
leven rondom
contact, is zij
tegelijk gericht

chap geeft ook
rair-historische
choel de critiek
t afbreken van
erde mee van
de bespreking
ke werk van
n bouwend ka-
rifi „De Bewe-
en „in de lie-
waard, als een
sche studie.
verk, naar het
erd, dankt aan
als Kloos" stu-
e waardij, maar
enis, bracht ze
Spiegel, He-
oren. In 't bij-
eter belangrijk-
ij, vaderland-
kleur van Pol-
onismenbans
otgieter's werk
as hij in 't bij-
an de Polgieter
ver „Het leven
amen" (= het
rijden") behoe-
e werk van de

In deze enkele lijnen moge iets van Verwey's verdienste zijn aangegeven. Volledig is het beeld zeker niet, maar, ik zei het herhaaldelijk, daarvan kon ook geen sprake zijn in ons verband. Was alleen te doen om een „bescheiden hulde", die zich bepalen moest tot een aanwijzen van de groote plaats, die Verwey inneemt in onze heden-daagsche literatuur-beweging. Daardoor viel ook een kritisch beschouwen van zijn beginsel buiten de lijn van dit artikel. Aan de hand van de bekende „Christus-Sonnetten" is die zeker gerechtvaardigd, maar daartoe is een andere gelegenheid en meerdere plaatsruimte noodig. Thans rust op ons de plicht van dankbare waardeering voor wat de zestigjarige in een leven van toegewijden arbeid ons heeft geschonken. Het moge hem een voldoening zijn, de betekenis van zijn werken en streven erkend te zien, in de benoeming tot hoog-leeraar te Leiden, die kort geleden hem ten deel viel en het worde hem geschonken in de vervulling van dat hooge ambt nog veel te doen voor de beoefening der vaderlandsche letterkunde, in de richting, waarin hij haar tot hertoe heeft geleid.

C. T.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Rapport van den bond van Gereformeerde Kerken naar het Presbyteriaansche Kerkstelsel (Oostelijke afdeling) 1924-'25.

De Oostelijke afdeling van het Uitvoerend Committee van den algemeenen Presbyteriaanschen bond heeft het genoegen uwe achtbare vergadering een ander jaarlijksch rapport voor te leggen. Gedurende het afgelopen jaar hebben er twee algemeene vergaderingen van de afdeling plaats gehad in Edinburgh en een vergadering van het Uitvoerend Committee. De plaatselijke committees voor Engeland en Ierland hebben ook vergaderd en er is hard gewerkt in Wales met het oog op het Cardiff Council. De voorstellen tot een betere organisatie van ons werk op het Vasteland van Europa zullen waarschijnlijk gauw een vasten vorm aannemen.

Wij hebben door den dood verloren de drie zeer gewaardeerde leden van de afdeling: Mr James Gardner vroeger lid van het Parlement voor West Perthshire; Dr T. E. Miller, M. A. te Dunfermline en Dr Johan Starrook van de Original Secession Church. Vertrokken is van Galashiels naar Montreal Dr George Donald. In Sir John Fleming van Aberdeen hebben wij een grooten ondersteuner verloren. Het spijt ons ook, dat zulke betekenisvolle veteranen als Prof. Cowan van Aberdeen en Dr Archibald Henderson van Crieff het noodig achtten om voor het lidmaatschap te bedanken. Dertien nieuwe leden zijn gekozen om de vacante plaatsen te bezetten en de heer Wm. Walker van Edinburgh werd benoemd tot vice-voorzitter in de plaats van den overleden Sir R. R. Simpson.

De voornaamste zaak voor de afdeling was de aanvraag van de nieuwe United Church van Canada, ontstaan door de vereniging der Presbyterianen, Methodisten en de Congregationalisten in Britisch Canada, om lid te worden van onzen Bond.

De Westelijke afdeling had in Februari '24 de toetreding aanbevolen en in April van hetzelfde jaar verscheen voor ons een deputatie van de Union Committee der Canadeesch Presbyteriaansche kerk tot steun van de aanvraag, die gedaan zal worden aan de Cardiff Council. Na behoorlijke beraadslaging en bespreking, sprak de Oostelijke afdeling eenstemmig uit:

„dat hoewel de voorgestelde United Church van Canada op den „grondslag van de Unie" eenige afwijkingen van erkende praktijken van de oudste Presbyteriaansche kerken uit de engelsch sprekende wereld heeft, doch wij de Presbyteriaansche beginselen voldoende zijn bewaard in haar reglement, de Alliance gerechtigd is, deze kerk toe te laten tot het lidmaatschap en de aanvraag daartoe kan gedaan worden“.

Er zal dan voor den Raad van Cardiff in Juni van dit jaar een eenparige aanbeveling komen van beide afdelingen om de United Church van Canada toe te laten als een kerk in volle rechten tot den Bond. Maar dit besluit houdt niet in dat men breken moet met die broeders, die geen vrijmoedigheid hebben om zich bij de United Church aan te sluiten.

De afdeling steunt ook een verzoek aan den Bond om de Unie van gereformeerde kerken in Frankrijk toe te laten tot de Alliantie.

In het najaar bezocht de algemeene secretaris Zuid-Afrika overeenkomstig een besluit van de Council te Pittsburgh in 1921. Het voornaamste doel zijner zending was om, indien mogelijk, de Hollandische gereformeerde kerk te bewegen, zich weer aan te sluiten bij de Alliantie. Met dit doel voor oogen, sprak hij met de vertegenwoordigers in den Oranje Vrijstaat, Transvaal en Natal en hij woonde ook de Synode van de Kaap bij. Zijn ontvangst was daar zeer hartelijk en de Synode besloot van harte gaarne weer tot de Alliantie toe te treden. Een zelfde actie van de Synodes der andere provincies wordt met goede verwachting tegemoet gezien. Ondertusschen is de eerste gewichtige stap gedaan om godsdienstige verzoening in Zuid-Afrika tot stand te brengen. Er werden ook bezoeken gebracht aan de vergadering van de engelsch sprekende Presbyteriaansche kerk, aan de Fransche Zending in Basutoland, die georganiseerd is naar Presbyteriaansche beginselen. De nieuwe Bantu Presbyteriaansche kerk heeft er in toegestemd zich bij de Alliantie aan te sluiten. Een ander verblijdende gebeurtenis is de samenwerking op het gebied der Zending van de kerk van Schotland, de United Free Church van Schotland en de Neder-Duitsch Gereformeerde kerk in Nyasaland om de Presbyteriaansche kerk van Centraal Afrika te vormen.

Het werk van onze commissie op het vaste land is voornamelijk beperkt tot het nagaan der gebeurtenissen in Centraal en Oost Europa, vooral met het doel de godsdienstige minderheden te beschermen en maat-

regelen ter ondersteuning van noodlijdende kerken en stichtingen te nemen.

Dr Sylvester Beach, convener van het committee voor het vasteland van de Westelijke afdeling, bracht in den zomer van '24 een bezoek aan Czecho-Slovakië, Hongarije, Roemenie en Jugo-Slavië. Wij wachten het rapport van zijn onderzoek nog in.

Helaas wijst het laatste bericht uit Roemenie op een voortzetting van onverdraagzame en reactionaire politiek.

De algemeene secretaris, als lid van het Europeesche hulpcommittee in Copenhagen, benoemd en bestuurd van uit Zurich als hoofdkwartier, heeft een vergadering van afgevaardigden bijgewoond in Utrecht, Holland, in Mei 1924, waarbij de heele toestand goed werd besproken. Zelfs de Koningin van Nederland toonde haar persoonlijke belangstelling. Dank zij den onvermoeiden arbeid van Dr Adolf Keller, de ziel van het Bureau te Zurich, en de mildheid van de Amerikaansche en andere kerken, wordt het werk der ondersteuning met veel succes voortgezet en het oog gehouden op de meest drukkende behoeften.

Het was een voorrecht om uit naam van onze Alliantie van tijd tot tijd gelden te kunnen overmaken.

De voornaamste kerkelijke vergaderingen en Synodes in Groot Bretagne en Ierland zijn, zooals gewoonlijk, bezocht door den algemeenen secretaris en andere afgevaardigden en een poging is gedaan om de groeten, hetzij persoonlijk of schriftelijk, over te brengen aan de Synodes op het vasteland. Toespraken werden gehouden tot de studenten van meer dan een college.

Als toegevoegd lid heeft de algemeene secretaris de halfjaarlijksche vergaderingen van het Britische Council of the World Alliance bijgewoond om den internationalen hand van vriendschap door de kerken te versterken. Hij heeft ook een werkzaam aandeel genomen in de herziening van het kerkelijk gezangboek, met het oog op de aanneming door vele der Presbyteriaansche kerken tot een algemeen Book of Praise.

Alles wijst nu op de twaalfde algemeene vergadering van de Alliantie, te houden in Cardiff, Wales, van 23 Juni tot 2 Juli 1925, als een groote mijlpaal in onze geschiedenis en een wegwijzer voor de toekomst. De afvaardiging belooft de meest volledige vertegenwoordiging van het gereformeerde Christendom te worden die ooit tevoren plaats vond en zal de feestelijke herdenking van ons jubileum waarlijk zijn.

Alle kerken, die tot nog toe verzuild hebben afgevaardigden te benoemen, worden dringend verzocht het zoo gauw mogelijk te doen, opdat de herberging en andere noodzakelijke regelingen voor hen gedaan kunnen worden. Indien mogelijk, is het gewenscht dat het bureau te Edinburgh en de plaatselijke secretaris Dr J. Roberts 77 Ninian Road, Cardiff, bericht krijgen van wie afgevaardigd zijn. Het program is vol van de meest actuele vraagstukken die behandeld zullen worden door sprekers van hooge reputatie en sommige bijzondere belangrijke zaken zullen besproken worden op het Council. Een budget voor 1925 zal worden voorgesteld, dat zorgt voor de toenemende administratieve uitgaven en het is te wenschen, dat de verschillende kerken de verplichtingen van de Alliantie beseffen en dat zij willen borg staan voor datgene, dat noodzakelijk is voor de krachtige voltooiing van het werk. De jaarlijksche week der gebeden voor de kerken van de Oostelijke afdeling begint dit jaar op 29 November, en de St. Andreas Dag (30 November) is de dag die gehouden wordt voor de voorbede voor de Buitenlandsche Zending. Wij stellen voor, op dien dag de noden van onze kerken op 't vasteland van Europa voor God te brengen. De Zondag vóór Kerstmis wordt in 't algemeen beschouwd als de hiddag voor den Wereldvrede.

Wij hopen een volgend jaar eenige praktische voorstellen te doen om de belangstelling te vernieuwen in datgene wat eenigszins een aanbeveling is geworden.

Wij vragen eerbiediglijk, dat dit rapport aan een van de leden van uwe vergadering voorgelegd worde en dat een antwoord gezonden worde aan het bureau van de Alliantie.

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Duitsche paedagogen.

In „Oude Paden" schrijft de Knap het volgende over deitsche opvoeding op school:

Zoo is het in Dresden gebeurd, dat een onderwijzer, niet voor de kinderen, maar op een anderen-avond publiekelijk mededeelde, op welke wijze hij gewoon was de gelijkenis van den barmhartigen Samaritaan voor de klasse te vertellen. Stel u voor, zoo richt hij zich tot de kinderen, die in gespannen aandacht zitten te luisteren, — stel u een arbeider voor, die na zijn werk 's avonds door het dichte bosch naar huis gaat. Daar wordt hij aangevallen, neergelagen, uitgeschud en van zijn weekloon beroofd. De dominee uit het dorp komt er langs, — hij gaat, als hij den neergeknuppelden arbeider ziet liggen, voorbij. Dan komt de koster van de kerk, — die gaat ook voorbij. Na een poosje komt er een arbeider langs den weg, — en als die hem ziet liggen, verbindt zijn wonden en verzorgt hem. Wie van de drie is de barmhartige Samaritaan geweest? Een kind kan er immers best het antwoord op geven. Dominees, kosteren en alles wat met de kerk samenhangt, — bah, wat een egoïsme en wredeheid. Als gij nog liefde in de wereld wilt vinden, moet gij ze bij de communistische arbeiders zoeken!

De leesboekjes op de scholen zijn in de laatste jaren eveneens gecorrigeerd en van vrome smetten gezuiverd. Het roode potlood heeft aardig door de nieuwste uitgave van het Leipziger leesboekje heengespeeld. Geschrapt werd alles wat in de verte aan het Christendom herinnerde. Zelfs verzen, waarvan de eerste strophen een soort aanloop zijn om tot de kern der zaak in de laatste strophen te komen, zijn in dezen zin gezuiverd, dat wel de eerste, maar niet de laatste strophen behouden zijn. Zoo bijvoorbeeld in het mooie gedicht van Karl Gerock:

„Het kind van den stuurman" In de eerste verzen wordt het rustige vertrouwen van het kind getekend, omdat vader immers aan het roer staat, dan gaat natuurlijk alles goed. Er was geen bezwaar om deze verzen te behouden, al heeft het familie-instituut zich zelf overleefd. Maar het slotvers, dat de toepassing maakte en waarom het in 't heele gedicht te doen was, werd door het roode potlood geschrapt:

o, Starker Kinderglaube!
Verstehst du 's, Gotteskind?
Ob um dein Schifflein schaube
Der ungestüme Wind,
Der Himmel steht im Feuer,
Die finstre Tiefe droht;
Dein Vater sitzt am Steuer,
Dum hat es keine Not!

Het is om te onthouden, ook in Nederland. De verknipping van een vers als het hier geciteerde neemt elken schijn van argeloosheid en van positieven opbouw weg.

Van Kloos.

In de „Groene Amsterdammer" (jubileumnummer) schrijft de heer Willem Kloos dit sonnet:

Ik beeldde nooit me iets in: is 't echt, vroeg 'k steeds
[mij af,
Wat 'k voel? Is 't de Eeuwge Waarheid zelf, die, in
[mij levend,
Mijn diepre Diepte, als op haar aên, beweegt, en
[strevend
Op eens naar wijde Hoogte me opstoot, stoerkalm,
[straf?
Nooit vreesde ik voor den nijd der dwazen, 'k zweeg
[niet lat,
Als 'k ernstig-streng moest spreken... Rustge boot,
[die stevent
Geduldig door naar 't Doelwit, ging ik, heilig bevend
Van weelde om al wat 'k vond en andren willig gaf.
't Stormt diep al wat 'k ooit schreef, of liever wat de
[Oneindige
Geest, die mij levenslang beziel, in zijn alhoog
Genadig-zijn, bevelend dat 'k mij stand-sterk rein'ge
Van al wat menschlijk-klein is, me inblaast, alsof vloog
Diep achter mij, grootmachtig-slaand met breede vleuglen,
't Al-eeuwig Eene zelf, dat 'k eer en niet mag tenglen.

De tegenwoordige poeten zijn duizendmaal meer „ikkerig" van toon, dan de domineespoëzie ooit was. Maar dat schijnen menschen als Kloos niet te willen onthouden, al is het hun nog onlangs gezegd.

Roemsche dogmenhistorie in zakformaat.

Een vriendelijk lezer zendt mij „De Leidsche Crt.", blijkbaar een Roomsche blad, waarin gesprekken voorkomen van een kapelaan met zijn leerling, over „ona katholiek geloof". Blijkbaar zijn de catechisaties niet gehouden in den stijl van de late Kanaans; te oordeelen althans naar dit begin:

„Hemelje lief, ben jij daar, Frans."
„Dag, kapelaan; ja, nu ben ik dus heel stil naar boven gekomen; is 't nu weer niet goed?"
„Nee maar, best, hoor; doe jij 't maar zachtjes aan; ik schrok alleen, omdat ik niemand had hooren komen; alles wel?"
„Best, kapelaan; ik heb nog eens kahn nagedacht over ons vorig gesprek, maar ik kom hoe langer hoe meer tot de conclusie, dat 't dan toch ook een reusachtig groot geheimenis is de menschwording van Jesus Christus."
„'t Zal wel waar zijn Frans; wij kleine menschees moeten ons toch ook niet verbeelden dat we zoo'n machtig Godswerk kunnen doorgronden; we mogen al bij zijn, dat we 't weten, dat we weten, dat dit geheim bestaat, en dat we het mogen gelooven."

Daarna raakt men de vraag aan, of de Christus zijn goddelijke natuur heeft afgelegd. Hierbij komen de protestanten te pas op de volgende manier:

„Maar denk nu niet, Frans, dat het Woord, of de tweede persoon der Allerheiligste Drie-eenheid afstand heeft gedaan van zijn goddelijke natuur, toen Hij de menscheijke aannam. Ook van zijn goddelijke persoon heeft Hij zich niet ontdaan, en geen enkele van zijn goddelijke eigenschappen heeft Hij afgelegd."
„Wel wordt door protestanten aangehaald een tekst van Paulus (2 Corinthen 8:9) en een andere (Philipensen 2:7), om te bewijzen, dat Christus zijn godheid heeft afgelegd. Maar aangezien het eigenwijze onzin is te willen gaan beweren, dat een God, die waarachtig God is, en dus eeuwig en onveranderlijk, op een goeden dag ereis zijn godheid aflegt, zijn godheid verlaat, dus ophoudt God te zijn — aangezien dat nonsens is, kunnen we daar toch niet dieper op ingaan."

Hier heb je de teksten, die ze aanhalen. Een uit den Tweeden brief aan de Corinthiërs 8:9: „Gij toch kent de genade van onzen Heere Jesus Christus, dat hij, terwijl hij rijk was, om uwe wil arm is geworden, opdat gij door zijn armoede rijk zoudt wezen."

„Nu moet je weten, dat Paulus hier spreekt over de milddadigheid, en om zijn geloofgenen daartoe aan te sporen, wijst hij op het voorbeeld van Christus, die ter liefde van de menschen zelf arm was geworden, om hen door zijn armoede rijk te maken aan geestelijke goederen."

„En in den brief aan de Philippiers spreekt Paulus in het tweede hoofdstuk over de onferlinge liefde en eensgezindheid, en vermaant tot nederige zelfverloochening, en haalt dan als voorbeeld Christus aan, die (vs. 7) zich zelf ontledigde, de gedaante van een dienstknecht aannemende, verschijnende in gelijkheid aan menschen."

„In geen van beide teksten is het Paulus bedoeling — dat blijkt toch wel uit de omstandigheden, waarin hij spreekt — om de menschen te leeren, dat Christus zijn godheid aflegde, maar wel, dat Hij vol liefde was, en vol vernederende zelfverloochening, dat, ofschoon Hij God was, hij toch de menscheijke natuur aannam, zoo lief had Hij ons." Het zou de duidelijkheid niet geschaad hebben, en